

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र

एम. ए. भाग १ सत्र १ राज्यशास्त्र (६०:४० स्वरूपाचा अभ्यासक्रम)

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर २०२६ परीक्षा

दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रामध्ये शैक्षणिक वर्ष २०२६ — २०२७ मध्ये एम. ए. भाग १ सत्र १ साठी प्रवेशित झालेल्या विद्यार्थ्याकरिता ६० : ४० च्या स्वरूपानुसारचे स्वाध्याय प्रश्न सोबत देत आहोत. सदरचे स्वाध्याय खाली दिलेल्या नियमावलीप्रमाणे पूर्ण करून आपल्या अभ्यास केंद्राकडे जमा करणे आवश्यक आहे.

नियम :

1. प्रवेशित विद्यार्थ्यांनी निवडलेल्या प्रत्येक पेपरसाठी दिलेले सर्व स्वाध्याय पूर्ण करावयाचे आहेत. स्वाध्याय लिहिण्याकरिता आखीव कागद / A4 size paper वापरावा.
2. स्वाध्याय उत्तरपत्रिकेच्या मुखपृष्ठावर आपण प्रवेश घेतलेल्या अभ्यासक्रमाचे नाव, वर्ष, तुमचा परीक्षेचा बैठक क्रमांक, नोंदणीप्रमाणे नाव, पत्ता (कायमस्वरूपी), विषय, PRN व मोबाईल नंबर (कायमस्वरूपी) लिहिणे आवश्यक आहे. (मुख्यपृष्ठ / Cover Page यासोबत दिलेले आहे ते Download करून वापरावे)
3. लिहून पूर्ण केलेले सर्व पेपर्सच्या स्वाध्यायावर आपला परीक्षा बैठक क्रमांक (Exam seat No.) लिहूनच प्रवेशासाठी निवडलेल्या अभ्यास केंद्रावर विहित वेळेत पोहोच करावेत (बैठक क्रमांक विद्यापीठाच्या www.unishivaji.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध होतील.) **स्वाध्याय जमा करताना स्वाध्यायासोबत हॉलतिकीटची झेरोक्स प्रत जोडावी.**
4. विद्यार्थ्यांनी आपल्या स्वाध्याय उत्तरपत्रिका हॉलतिकीट प्राप्त झालेनंतर तातडीने आपण निवडलेल्या अभ्यास केंद्राशी संपर्क साधून आपल्या अभ्यासकेंद्रावर जमा कराव्यात.
5. एकदा स्वाध्यायांचे मूल्यांकन झाल्यानंतर त्यांचे पूर्णमुल्यांकन व श्रेणीसुधार केले जाणार नाही. त्याची फोटोकॉपी मिळणार नाही.
6. जे विद्यार्थी दिलेल्या वेळेत स्वाध्याय जमा करतील त्याच विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जातील. जे विद्यार्थी स्वाध्याय जमा करणार नाहीत अशा विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जाणार नाहीत. त्यास दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार राहणार नाही.

विशेष सूचना

- दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या सर्व मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रावर संपर्क सत्राचे आयोजन केले जाते. तरी विद्यार्थ्यांनी वेळोवेळी अभ्यास केंद्र समन्वयक यांच्याशी संपर्क साधून संपर्क सत्र, परीक्षा वेळापत्रक, हॉलतिकीट, निकाल इत्यादी बाबत माहिती घ्यावी. तसेच वेळोवेळी विद्यापीठ संकेतस्थळाला भेट देवून अद्ययावत माहिती जाणून घ्यावी.
- आपण निवडलेल्या विषयाप्रमाणे स्वयंअध्ययन साहित्य घेणे, आपल्या पाठयक्रमाचा अभ्यासक्रम (Syllabus) प्राप्त करून घेणे व त्याप्रमाणे अध्ययन करणेची जबाबदारी विद्यार्थ्यांची आहे.
- आपल्या रजिस्ट्रेशन फॉर्मवर असलेल्या अभ्यासकेंद्रामध्येच स्वाध्याय जमा करावयाचे आहेत जर दुसऱ्या अभ्यासकेंद्रावर स्वाध्याय जमा केले तर स्वाध्यायाचे गुण आपल्या गुणपत्रिकेवर येणार नाहीत व त्यासाठी दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार असणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.

स्वाध्याय उत्तर पत्रिकेचे मुखपृष्ठ (Cover Page)

अभ्यासक्रमाचे नांव :

(बी.ए./बी.कॉम. भाग 1 एम.ए./एम कॉम भाग 1 व 2)

सत्र :

(पहिले/दूसरे/तिसरे/चौथे/पाचवे/सहावे)

विषय :

परीक्षा बैठक क्रमांक

1. अभ्यास केंद्राचे नाव

2. विद्यार्थ्याचे पूर्ण नाव

3. पूर्ण पत्ता :

.....

..... पिन कोड नं.

4. मोबाईल क्रमांक : लॅण्डलाईन क्रमांक :

5. अभ्यासक्रमाचे नाव : सत्र

6. पेपरचे नाव :

7. पेपर क्रमांक :

8. सबजेक्ट कोड :

9. परीक्षा बैठक क्रमांक

(ज्या परीक्षेसाठी स्वाध्याय जमा करत आहे)

10. पी.आर.एन. :

11. स्वाध्याय जमा करण्याचा दिनांक :

12. विद्यार्थ्याची स्वाक्षरी :

(फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता)

मिळालेले गुण :

परीक्षकांची स्वाक्षरी :

M.A. Political Science Part I Sem. I
Assignment Question October / November 2026 Exam

एम. ए. राज्यशास्त्र भाग १ सत्र १
स्वाध्याय प्रश्न ऑक्टोबर/नोव्हेंबर २०२६ परीक्षा

MM 1: Political Theory

- स्वाध्याय १: राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- स्वाध्याय २: अधिसत्ता या संकल्पनेची चर्चा करा.
- केस स्टडी १: सार्वजनिक हितासाठी राज्य आणि नागरी समाजाचे मूल्यांकन चिकित्सक विश्लेषण करा.
- केस स्टडी २: राजकीय सिद्धांतातील प्रमुख संकल्पनांचे मूल्यांकन करा. अभिजात उदारमतवाद, कल्याणकारी राज्य, मार्क्सवादी विचार चिकित्सक विश्लेषण करा.

किंवा

यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण

- डॉ. अशोक चौसाळकर- आधुनिक राजकीय सिद्धांत
- डॉ. भा. ल. भोळे- राजकीय सिद्धांत

- Assignment Question 1 Explain the Nature and Scope of Political Theory.
- Assignment Question 2 Discuss the Concept of Authority.
- Case Study 1 Evaluate and analyse the role of the state and civil society in the public interest.
- Case Study 2 Evaluate and analyze key concepts in political theory: Classical liberalism, the welfare state, Marxist thought
-

MM 2: Public Administration

- स्वाध्याय १: विकास प्रशासनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- स्वाध्याय २: प्रशासकीय सुधारणेची चर्चा करा.
- केस स्टडी १: सार्वजनिक प्रशासनातील नवीन ट्रेंड आणि संरचनांचे मूल्यांकन करा उदा सुशासन, ई-शासन डिजिटल शासन उदा: शेतकरी सम्मान योजना किसान क्रेडिट कार्ड, आयुष्यमान भारत लाडकी बहिण योजना विश्लेषण करा
- केस स्टडी २: ग्रामपंचायत पंचायत समिती, जिल्हा परिषद नगर परिषद, नगरपालिका, महानगरपालिका प्रशासनाच्या विविध पैलूंशी अनुषंगाने संस्थेची तत्वे आणि रचना यांचे विश्लेषण करा.

Assignment Question 1	Explain the Concept of Development Administration.
Assignment Question 2	Discuss the administrative reforms.
Case Study 1	Evaluate the new trends and structures in public administration e.g. good governance, e-governance, digital governance e.g. Shetkari Samman Yojana, Kisan Credit Card, Ayushman Bharat Ladki Bahin Yojana.
Case Study 2	Analyse the principles and structure of the organization in relation to various aspects of administration, such as Gram Panchayat Panchayat Samiti, Zilla Parishad, Nagar Parishad, Municipality, and Municipal Corporation.

MM 3 -Indian Constitution

स्वाध्याय १:	भारतीय राज्यघटनेतील मुलभूत हक्काची चर्चा करा.
स्वाध्याय २:	राज्यसभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
केस स्टडी १:	मूलभूत हक्क, इतर घटनात्मक तरतुदी आणि त्याबद्दल सामाजिक समज या अनुषंगाने विश्लेषण करा.
केस स्टडी २:	शासन स्तरावर सामाजिक जीवनात हक्कांचे रक्षण करण्यासाठी आणि संवैधानिक मूल्ये रुजविण्यासाठी संवैधानिक तरतुदीचे विश्लेषण करा.

किंवा

यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण

1. नरेंद्र चपळगावकर -राज्यघटनेचे अर्धशतक
2. सत्यरंजन साठे - भारतीय राज्यघटनेची ५० वर्षे
3. ग्रॅनविल ऑस्टिन - भारतीय राज्यघटना:राष्ट्राची कोनशीला

Assignment Question 1	Discuss the fundamental rights in Indian Constitution.
Assignment Question 2	Explain the structure, authority and functions of Rajyasabha.
Case Study 1	Analyse the fundamental rights, other constitutional provisions and social understanding of them in relation to this.
Case Study 2	Analyse the constitutional provisions for protecting rights and instilling constitutional values in social life at the governance level.

MM 4 -Environment and Politics

- स्वाध्याय १: पर्यावरणवादासमोरील प्रश्न आणि आव्हाने स्पष्ट करा.
- स्वाध्याय २: शाश्वत विकास संकल्पनेची चर्चा करा.
- केस स्टडी १: तुमच्या गावातील/ शहरातील पर्यावरणाच्या न्हासाला कारणीभूत असलेल्या घटकांच्या संदर्भात परीक्षण करा. तुमच्या गावातील शहरातील पर्यावरण संतुलनाच्या गरजा आणि आव्हानांचे विश्लेषण करा.
- केस स्टडी २: शाश्वत विकासासाठी प्रयत्न आणि हालचाली भारतातील वेगवेगळ्या भागातील चळवळींचे विश्लेषण करा

Assignment Question 1 Explain the issues and challenges of Environmentalism.

Assignment Question 2 Discuss the concept of sustainable development.

Case Study 1 Examine the factors responsible for environmental degradation in your village/city. Analyze the needs and challenges of environmental balance in your village city.

Case Study 2 Analyze the Efforts and movements for sustainable development movement in different parts of India

ME-1: Foreign Policy of India

- स्वाध्याय १: परराष्ट्र धोरणातील राजकीय पक्षाची भूमिका स्पष्ट करा.
- स्वाध्याय २: भारत व अमेरिका यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.
- केस स्टडी १: परराष्ट्र धोरणाचे वैचारिक अधिष्ठान तसेच नेहरू पासून मोदीच्या काळातील कार्यपद्धतीचे विश्लेषण करा
- केस स्टडी २: भारताचे इतर देशांशी असलेले संबंध आणि त्यांचे परिणाम यांचे विश्लेषण करा. उदा: भारत – अमेरिका, रशिया बांगलादेश पाकिस्तान नेपाल म्यानमार आखातीदेश.

किंवा

यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण

1. डॉ. शैलेन्द्र देवळाणकर- आंतरराष्ट्रीय संबंध
2. चिंतामणी भिडे - समकालीन आंतरराष्ट्रीय राजकारण

Assignment Question 1 Explain the Role of Political Parties in Foreign Policy.

Assignment Question 2 Discuss the relations between the India and USA.

Case Study 1 Analyze the Ideological basis of foreign policy and the working methods during from Nehru to Modi period.

Case Study 2

Analyze the India's relations with other countries and their impact. Ex: India-America, Russia, Bangladesh, Pakistan, Nepal, Myanmar and Gulf countries.

OR

Book Review

1. M. Spindler- International Relations. Self-study guide to theory
 2. B. L. Fadia – International Relations
-

ME-4: Political Thought of Dr. B R. Ambedkar

- स्वाध्याय १: डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांचे समता विषयक विचार स्पष्ट करा.
- स्वाध्याय २: डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांचे लोकशाहीविषयक विचार चर्चा करा.
- केस स्टडी १: डॉ. बी. आर. आंबेडकरांच्या विचारांची सामाजिक-राजकीय पार्श्वभूमी आजच्या संदर्भात परीक्षण करा.
- केस स्टडी २: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या समता, स्वातंत्र्य, न्याय, बंधुता व स्त्री इत्यादी विषयीचे विचार स्पष्ट करा.

किंवा

यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण

1. रावसाहेब कसबे- आंबेडकर आणि भारतीय राज्यघटना
2. सुर्यकांत गायकवाड-डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि भाषावार प्रांतरचना

Assignment Question 1

Explain the Dr. B. R. Ambedkar's ideas on equality.

Assignment Question 2

Discuss the Dr. B. R. Ambedkar's ideas on Democracy.

Case Study 1

Examine the socio-political background of Dr. B. R. Ambedkar's thoughts in today's context Case study

Case Study 2

Explain the Dr. Babasaheb Ambedkar's thoughts on equality, freedom, justice, fraternity and women etc.

OR

Book Review

1. Dr. B.R. Ambedkar- Pakistan or The Partition of India
 2. Dr. W.N. Kuber- Ambedkar: A Critical Study
-

RM -Research Methodology

- स्वाध्याय १: राज्यशास्त्रातील संशोधन पद्धती स्पष्ट करा.
- स्वाध्याय २: संशोधनातील सर्वे पद्धतीची चर्चा करा.
- केस स्टडी १: सद्यकालीन राजकीय घटना आणि वर्तनांचे पद्धतशीर निरीक्षण करून विश्लेषण करा
- केस स्टडी २: निवडणूक बातम्यांवरील लेख आणि ऐतिहासिक नोंदींसह विविध कागदपत्रांची तपासणी करून विश्लेषण करा.
- यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण:

डॉ.प्रदीप आगलावे- सामाजिक संशोधन पद्धतीशास्त्र व तंत्रे

- Assignment Question 1 Explain the Research Methodology in Political Science.
- Assignment Question 2 Discuss the survey method in research.
- Case Study 1 Systematically observe and analyse current political events and behaviours
- Case Study 2 Examine and analyze various documents, including election news articles and historical records.

OR

- Book Review C. R. Kothari-Research Methodology Methods & Techniques
-